साझा अवधारणा पेश गर्ने तयारी

भुवन केसी/तिलक पाठक

प्रकाशित मितिः माघ २, २०७१

संविधानसभा संवाद तथा सहमति समितिले बुझाएको संविधानका विवादित विषयलाई पुनः सहमतिका लागि संवाद समितिमा ल्याउने सम्भावना टरेपछि नयाँ समिति बनाउने कि सोझै अघि बढ्ने भन्नेमा काँग्रेस र एमालेले छुट्टै छलफल गरे । संविधानसभा अध्यक्ष सुवासचन्द्र नेम्वाङले संविधानसभा नियमावली अनुसार नयाँ समिति गठन गर्ने तयारी गरिहेका बेला काँग्रेस र एमालेले नयाँ समिति बनाउनुभन्दा विषयवस्तुलाई सिधै संविधानसभामा पेश गर्ने र दुई तिहाई बहुमतले पारित गरी संविधान मस्यौदा समितिमा पठाउनुपर्नेमा जोड दिए । प्रश्नावली समिति बनाएर जाँदा प्रकृया अझ लम्बिने ठहऱ्याउँदै आफ्नो प्रस्ताव सिधै पारित गरेर लैजाने निष्कर्षमा यी दुई दल पुगेका हुन् ।[1]

त्यसका लागि उनीहरु साझा अवधारणामा केही संशोधन गर्दा हुने निष्कर्षमा पुगेका थिए । एमाओवादी लगायतका प्रतिपक्षी दलहरुसँग सहमति नभएकाले प्रश्नावली बनाएर अघि बढ्दा थप समस्या हुने उनीहरुको ठम्याइ थियो । त्यसैले सिंहदरबारस्थित संसदीय दलको कार्यालयमा बसेको एमाले स्थायी समितिको बैठकले साझा अवधारणालाई संशोधनसहित संविधानसभामा पेश गर्ने निर्णय गऱ्यो । उता, बालुवाटारस्थित प्रधानमन्त्री कार्यालयमा बसेको काँग्रेस संसदीय दलको बैठकमा बोल्दै सभासद्हरुले पनि एमाओवादीको धम्की र त्रासबाट पछि नहट्न नेतृत्वलाई दबाब दिए ।[2]

काँग्रेस र एमाले साझा प्रस्तावलाई अघि बढाउने पक्षमा भएपनि सहमतिका लागि ढोका भने खुल्लै राखे । यता एमाले स्थायी समिति बैठकले एमाओवादी संघीयतामा लचक भए शासकीय स्वरुपमा लचक हुने निर्णय गऱ्यो । न्याय प्रणालीमा पनि लचक हुन सक्ने एमालेको भनाइ थियो । यसअघि काँग्रेससँग संसदबाट निर्वाचित कार्यकारी प्रधानमन्त्री र संवैधानिक राष्ट्रपतिको पक्षमा मिल्न पुगेको एमाले एमाओवादी संघीयतामा बहुपहिचान र थोरै प्रदेशमा आए जनताबाट प्रत्यक्ष निर्वाचित प्रधानमन्त्री कार्यकारी हुने व्यवस्थामा पुनः आउन तयार थियो । यस्तै काँग्रेसका सभासद्हरुले एमाओवादी र मधेशवादी दलहरु सहमतिमा आउने भए निर्वाचन प्रणालीमा केही लचक हुन नेतृत्वलाई सुझाव दिए ।

प्रतिवादको तयारी

काँग्रेस, एमाले लगायतका दलहरु दुई तिहाइ बहुमतका आधारमा अघि बढ्ने छनक पाएपछि एमाओवादी थप आक्रोशित भयो । एमाओवादीका केही नेताले उस्तै परे संविधानसभा पनि बहिस्कार

[1] मस्यौदा समितिमा जाने । माघ २, २०७१ । कान्तिपुर, पृ. १ ।

[2] कान्तिपुर टिभी । माघ २, २०७१ ।

गर्न सक्ने बताइरहेका बेला बसेको एमाओवादीको पोलिटब्यूरो बैठकले संविधानसभा बहिस्कार नगर्ने निर्णय गऱ्यो । बहिस्कार गर्दा सत्ता पक्षलाई फाइदा हुन्छ भन्ने एमाओवादीको ठम्याइ थियो । त्यसैले उसले सहमतिमा जोड दिने तर सत्तापक्षीय दलहरुले जर्बजस्ती पेलेर अघि बढ्न खोजे संविधानसभाभित्र प्रतिवाद गर्ने निर्णय गऱ्यो ।

सत्तापक्ष आ-आफ्नो रणनीतिमा रहेका बेला प्रतिपक्षी दलहरुले पनि गठबन्धनमा अझै धेरै दलको समर्थनका लागि पहल गरे । यसअघि ३० दलिय मोर्चा रहेमा एमाओवादी, मधेश केन्द्रीत दल संविधानसभा बाहिर रहेका राजनीतिक दल र संगठनसँग पनि मोर्चाबन्दी गरी अघि बढ्न सहमत भए । टेकुमा एमाओवादी, मधेश केन्द्रीत राजनीतिक दल, नेकपा माओवादी, तराई मधेश राष्ट्रिय अभियान लगायतसँगको भेलापछि पहिचानसहितको संघीयतका लागि संविधानभित्र र बाहिर रहेका दलहरुबीच मोर्चाबन्दी गर्ने सहमति भयो । विगतका आन्दोलनबाट प्राप्त उपलब्धीहरु धरापमा परेको भन्दै त्यसको संरक्षणका लागि एउटै मोर्चा बनाएर अघि बढनुको विकल्प नभएको उनीहरुको निष्कर्ष थियो । यता, प्रधानमन्त्री सुशील कोइरालाले पनि आफू विनविनको स्थितिमा सहमति गर्ने पक्षमा रहेको भन्दै सहमतिमा आउन प्रतिपक्षी दलहरुलाई आग्रह गरिरहे ।

पछि नहट्ने

संविधानसभा अध्यक्ष नेम्वाङ राजनीतिक दलहरुबीच संविधानका विवादित विषयमा सहमति नभएपछि प्रकृयाबाट अघि बढ्ने पक्षमा उभिए । काँग्रेस र एमालेले साझा अवधारणालाई सिधै अघि बढाउने पक्षमा भएपनि संविधानसभा अध्यक्ष नेम्वाङले विवादित विषयलाई संविधानसभामा पेश गर्नका लागि प्रश्नावली समिति बनाएरै अघि बढने तयारी गरे । माघ ८ गतेसम्ममा संविधान निर्माण प्रकृयालाई अघि बढाउने पक्षमा देखिएका नेम्वाङले दलहरुबीच सहमति नभएपनि प्रकृयाबाट पछि नहट्ने बताए ।[3] नेम्वाङले दलहरुबीच सहमति भए माघ ८ गते संविधान आउन सक्ने धारणा व्यक्त गरे ।

निष्कर्ष

सत्तारुढ दलहरुले नौ बुँदे साझा अवधारणालाई संविधानसभामा निर्णयार्थ पेश गरी पारित गरेर संविधान मस्यौदा समितिमा पठाउने बताएपनि त्यसलाई संविधानसभा नियमावलीको दफा अनुसार अघि बढाउने भन्ने स्पष्ट थिएन । प्रश्नावली बनाएर अघि बढ्दा प्रकृया लामो हुने र थप समस्या आउने ठानेर छिटो छरितो उपाय निकाले पनि त्यसमा संविधानसभा अध्यक्ष नेम्वाङ सहमत हुने अवस्था थिएन । नेम्वाङ समिति बनाएर अघि बढ्न खोज्ने र काँग्रेस र एमाले सिधै प्रवेश गर्न खोज्दा समस्या देखापऱ्यो ।

सत्तारुढ दलले प्रकृयालाई नै जोड दिने र मुख्य प्रतिपक्षी दल एमाओवादीले जर्बजस्ती प्रकृयामा प्रवेश गरिए प्रतिवाद गर्ने निर्णयले सहमति भन्दा पनि मुठभेठको राजनीतिलाई प्रश्रय दियो । राष्ट्रपति

[3] कान्तिपुर टिभी । माघ २, २०७१ ।

रामवरण यादवले समेत सहमतिमा अघि बढ्न जोड दिए । तर, राजनीतिक अवस्था भने न त दलहरुबीच सहमतिमा हुने न त सहज रुपमा प्रकृयामा प्रवेश गर्ने तहमा रह्यो ।

माघ १ को मुख्य राजनीतिक गतिविधि

- एमाले स्थायी समिति बैठक, दलहरुको नौ बुँदे साझा अवधारणालाई संशोधन गरी संविधानसभामा पेश गर्ने निर्णय ।
- काँग्रेस संसदीय दलको बैठक, दलहरुको साझा अवधारणालाई नै निर्णयार्थ पेश गरी अघि बढनुपर्नेमा सभासद्हरुको जोड ।
- एमाओवादी पोलिटब्यूरोको बेठक, सत्तापक्ष जर्बजस्ती अघि बढे प्रतिवाद गर्ने निर्णय ।
- संविधानभित्र रहेका प्रतिपक्षी दलहरु र सत्ताबाहिर रहेका दलहरुको टेकुमा भेला, पहिचानसहितको संघीयताका लागि मोर्चा बनाएर अघि बढ्ने निर्णय ।
- संविधानसभा अध्यक्ष सुवासचन्द्र नेम्वाङद्वारा पत्रकारसँग कुराकानी, सहमति नभए प्रकृयाबाट अघि बढ्ने भनाइ ।
- संविधान निर्माणका लागि लचिलो हुँदाहुँदै पनि प्रतिपक्षीहरु आन्दोलनतिर लागेकोमा प्रधानमन्त्री सुशील कोइरालाद्वारा आश्चर्य व्यक्त, सहमतिमा आउन आग्रह ।
- राष्ट्रपति रामवरण यादव र प्रधानमन्त्री सुशील कोइरालाबीच भेटवार्ता, सहमतिका आधारमा संविधान ल्याउन राष्ट्रपतिको आग्रह ।